

VLADAS KUZMA
(1892-1942)

Chirurgas, medicinos daktaras, profesorius, akademikas.

Gimė 1892 m. spalio 15 d. Rėklių kaime (Panevėžio raj.) gausioje ūkininkų šeimoje. Po penkerių m. nuo džiovos mirė jo tėvas. Tais pat metais Kuzmų šeima palydėjo Anapilin dar tris vaikus. Motina liko su trimis vaikais, bet, kiek įmanydama, stengėsi juos išmokslinti. Daugiausia pasiekė Vladas.

Pirmasis Vlado mokytojas buvo berankis kaimo daktorius, buvęs 1863 m. sukilimo dalyvis. Vėliau mokėsi rusiškose Panevėžio pradinėje, o po to realinėje mokyklose.

Realinėje mokykloje jau mokėsi praūžus 1905-1906 m. anticarinio judėjimo bangai, kurioje aktyviai dalyvavo ir

realistai. Mokiniamis buvo suteikta daugiau laisvių, nors arši rusinimo politika buvo tęsiama. Jam dar teko laimėti du metus fakultatyviniu būdu mokytis lietuvių kalbos, kurios mokė Jonas Jablonskis. 1907/1908 m.m. tos kalbos mokėsi net 13 jo bendraklasių trečiokų. Gaila, J. Jablonskiui išvykus iš Panevėžio, realistai lietuviai gimtosios kalbos galėjo mokytis tik nelegaliai veikiančiose lituanistiniuose būreliuose. V. Kuzma mokėsi tuo metu, kada buvo prasidėjęs mokinių tautinis sąjūdis, kada vyresniųjų klasių mokiniai – Balys Sruoga, Vincas Jonuška ir kiti – leido pirmąjį lietuvišką rankraštinių laikraštį „Pavieniui menki – drauge galingi“, kada apie pasirodžiusią „Aušrinę“ ir „Ateitį“ telkėsi skirtingų ideologinių pažiūrų mokiniai. Vladas priklausė aušrininkams.

1913 m. baigęs realinę mokyklą, medicinos studijuoti negalėjo, nes mokykloje nebuvo dėstoma lotynų kalba. Maskvoje eksternu išlaikęs lotynų kalbos egzaminą, pradėjo studijuoti Saratovo universiteto – matematikos fakultete. Po kelių mėnesių, jau 1914 m., persikėlė arčiau namų į Estiją, į Dorpatą (dabar Tartu) universiteto medicinos fakultetą. Parama iš namų buvo menka, o užsidirbti mieste kuriame buvo daug panašių studentų, galimybės buvo menkos. Prasidėjus I-ajam pasauliniam karui, kada tarp Dorpatą ir namų buvo kariaujančių valstybių frontas, padėtis dar labiau pasunkėjo. Teko verstis vien savo jėgomis.

Gyvendamas Dorpate, įsijungė į aktyvią studentų-lietuvių veiklą. 1916 m. trečiakursis V. Kuzma jau vadovavo Lietuvos studentų draugijai. Vokiečiams žengiant į Rusijos imperijos gilumą, ir Dorpatą užplūdo pabėgėliai. Lietuvos studentų draugija, kiek įmanoma, stengėsi padėti pabėgėliams iš Lietuvos. Pats sunkiai versdamasis caro žandarų persekiojamą Julijų Janonį ne tik slėpė, bet ir rinko aukas jo materialinei paramai. Kurį laiką dirbo mokytoju čia laikinai veikusioje lietuvių pabėgėlių mokykloje.

Gydytojo chirurgo specializacijos pasirinkimui nemažą įtaką turėjo universitete dėstęs žymus chirurgas, ypač pagarsėjęs II-ojo pasaulinio karo metų, Nikolajus Burdenka. Vokiečiams užėmus Dorpatą, nebaigtos studijos nutrūko. Grįžo į Lietuvą.

Atvyko prie namų, į Panevėžį, kur tuo metu labai trūko gydytojų. Nors ir neturėdamas gydytojo diplomo, pradėjo dirbti ligoninėje kartu su būsimu profesorium Pranu Mažyliu.

1920 m. persikėlė į Kauną. Dirbdamas ligoninėse, eks-ternu laikė egzaminus Lietuvos universitete. 1923 m. gavo gydytojo diplomą, nors gabus ir labai darbštus gydytojas jau nuo 1922 m. buvo išrinktas universiteto operacinės chirurgijos katedros asistentu. Gavęs Rokfelerio stipendiją, žinias gilino Vienos klinikose, kur ypač domėjosi audinių ir organų persodinimu.

Grįžęs į Kauną, ne tik dirbo chirurgo klinikose, bet savarankiškai, be vadovo, po penkerių metų įtempto darbo, remdamasis savo patirtimi, parašė ir apgynė daktaro disertaciją. Domėdamasis užsienio chirurgų pasiekimais, dalyvavo tarptautinėse konferencijose, pasitarimuose, kur ne tik klausė, bet ir pats skaitė mokslinius pranešimus daugelyje Europos valstybių: Austrijoje, Vengrijoje, Čekoslovakijoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Graikijoje. Ten aplankė daug klinikų ir mokėsi, mokėsi.

Dirbo daug ir nuoširdžiai. Savo draugui P. Mažyliui rašė: "Turiu dirbti kaip mašina, laikrodžio mechanizmo sukama. Ir tas mane moraliai visai patenkina, kad vien tik darbą, darbą ir darbą matau". Dirbo chirurgo klinikose, skaitė paskaitas universitete, rašė mokslinius straipsnius. Greit tapo populiariausiu Lietuvos chirurgo. Buvo demokratinių pažiūrų. Nepasiturinčius ligonius gydė nemokamai. Labai kruopščiai ruošdavosi paskaitoms, kurios